

Field : Sports Management

Type : Review Article

Received: 10.09.2016 - Accepted: 17.11.2016

Rio Olimpiyat Oyunlarında Türkiye'nin Derecesinin Değerlendirilmesi

Osman İMAMOĞLU

OMÜ Yaşar Doğu Spor Bilimleri Fakültesi, Samsun, TÜRKİYE

E-Posta: osmani@omu.edu.tr

Öz

Amaç: Bu çalışmanın amacı Türkiye'nin Rio olimpiyat oyunlarında elde ettiği derecenin çok yönlü değerlendirilmesidir. Literatür taraması yapılmıştır. **Bulgular:** Rio Olimpiyat Oyunları'nda Türkiye'yi 48'i kadın, 55'i erkek olmak üzere toplam 103 sporcu temsil etmiştir. Türkiye 37 branştan 21' inde mücadele etmiştir. Oyunları 1 altın, 3 gümüş ve 4 bronz olmak üzere 8 madalya ile kapatmıştır. Türkiye altın madalya sıralamasında 41'inci ve toplam madalya listesinde ise 34'üncü sırada yer almıştır. Toplam 103 sporcunun 29 tanesi devşirme sporcudur. Bu devşirme sporcular 3 tane madalya kazanmışlardır. Güreş branşında 52 yıl sonra ilk kez 5 madalya alınmıştır. Türkiye'nin; nüfusuna göre alması gereken madalya sayısı 68'dir. Türkiye ekonomik seviyesine göre ise 18 madalya almalıdır. Fakat 8 madalya almıştır. Rio'da alınan bir madalya tam 258 Milyon 300 bin TL' ye karşılık gelmektedir. **Sonuç:** Türkiye'nin nüfusuna ve ekonomik seviyesine göre Rio Olimpiyat Oyunları'nda aldığı madalyalar ve dereceleri yetersiz görülmüştür. Devşirme sporculardan da beklenen elde edilememiştir. Planlı ve programlı, uzun dönemli bir çalışma programı uygulanmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Türkiye, olimpiyat, sporcu

Evaluation of Turkey's Degree in Rio Olympic Games

Abstract

Aim: The aim of this study was investigate the earned degree of turkey in Rio Olympic Games. **Method:** The literature review was conducted. **Findings:** Turkey was represented 48 female and 55 male with a total of 103 athletes. Turkey competed in 21 of the 37 branches. Turkey finished game with 1 gold, 3 silver and 4 bronze in total of 8 medals. Turkey was 41 st in gold medal ranking and 34 th in total medals list ranks. Recruiting athletes were 29 of a total 103 athletes. This athletes won 3 medals. In branches of wrestling were won the first time 5 medals after 52 years. Turkey should have won 68 medals according to the population. Turkey should have won 18 medals according to the economic level. However, Turkey won 8 medals only. The medal received in Rio was in the same class with 258 million 300 thousand TL. **Conclusion:** According to population and economic level, Turkey was inadequate medals and degrees in the Rio Olympic Games. Turkey can not obtained recruiting athletes. Planned and long-term program should be applied.

Keywords: Turkey, Olympic, athlete

Giriş

Olimpiyat Oyunları'nın 31. si 5-21 Ağustos 2016 tarihlerinde Brezilya'nın Rio kentinde yapılmıştır. Rio 2016'da, 28 olimpik sporun 39 disiplini içinde dünyanın en iyi 11.544 sporcusu yarışmıştır. 307 altın 307 gümüş ve 360 bronz madalya olmak üzere toplam 974 madalya sahiplerini bulmuştur (<https://www.rio2016.com>). Rio Olimpiyat Oyunları'nda Türkiye'yi 48'i kadın, 55'i erkek olmak üzere toplam 103 sporcu temsil etmiştir. Türkiye; 37 branştan 21'inde mücadele etmiştir. Bunlar atıcılık, atletizm, badminton, kadın basketbol, binicilik, bisiklet, boks, jimnastik, eskrim, güreş, halter, judo, kano, kürek, masa tenisi, modern pentatlon, okçuluk, tekvando, tenis, yelken ve yüzmedir. Yaz Olimpiyat Oyunları'nı Türkiye 1 altın, 3 gümüş ve 4 bronz olmak üzere 8 madalya ile kapatmıştır. Bu performans ile altın madalya sıralamasında 41'inci, toplam madalya listesinde ise 34'üncü olmuştur.

Türkiye, 2016 Rio Olimpiyatları'nda, tarihinde en çok madalya aldığı 4. organizasyonunu yaşamıştır. Topladığı madalyalarla neredeyse 2008 Pekin ve 2012 Londra Oyunları'nın toplamına ulaşmıştır. Olimpiyat öncesinde Rio'ya en az 130 sporcu ile gidileceği ve 11 madalya alınacağı belirtilmiştir. Fakat Türk sporcular 21 branşta 103 kişi ile katılmıştır ki bunun 29 tanesi devşirme sporcudur. Katılımcı sayısı ve madalya açısından hedeflenen sayı bulunamamıştır. Dünyanın en büyük 20 ekonomisi arasında yerini alan Türkiye niye aynı başarıyı olimpiyatlarda gösteremiyor ve ilk 20 sıralaması içine giremiyor? (<http://sosyal.hurriyet.com.tr/yazar/>). Türkiye'den daha küçük, daha az nüfusa sahip, kişi başına düşen milli geliri daha düşük olan ülkeler Türkiye'den daha yüksek sayıda madalya aldıysa, sporda bir şeyler yanlış veya eksiktir. Dünyanın en uzun köprülerinin yapıldığı, aynı anda bir çok büyük projeyi yöneten, dünyanın bir çok ülkesine ihracat yapmayı başaran bir ülkede bu durumu düzeltmek imkansız değildir. 1988'den beri her olimpiyatta en az 1 altın madalya kazanılmıştır.

Türkiye 2016 Rio Olimpiyatları'ndan ne derecede başarılı döndü? Diğer ülkelere kıyasla başarımız nasıldır? Bu konulara cevap aranacaktır.

Gelişme ve Sonuç

Brezilya'nın ev sahipliğinde organize edilen 2016 Rio Olimpiyatları'nda 8 madalya kazanan Türkiye Milli Takımı, Londra 1948 (12 madalya), Atina 2004 (11 madalya) ve Roma 1960'dan (9 madalya) sonra toplam madalya sayısı bakımından en başarılı 4. performansına imza atmıştır. Rio'da en çok madalya kazanan branş olan güreş, 1964 Tokyo Olimpiyatları'ndan günümüze en başarılı performansını sergilemiştir. 8 madalyanın 5'i güreş branşından alınmıştır. Aynı zamanda bu branşta 52 yıl sonra ilk kez 5 madalya birden gelmiştir. Taha Akgül'ün altın madalya kazandığı organizasyonda, Rıza Kayaalp ve Selim Yaşar olimpiyat ikincisi olarak gümüş, Cenk İldem ve Soner Demirtaş da turnuvayı üçüncü bitirerek bronz madalya almıştır. Halterde iki olimpiyat sonra ilk kez kürsüye çıkmıştır fakat bu başarı bir devşirme sporcu ile (Danıyar İsmayilov gümüş madalya) kazanılmıştır. Tekvandoda Nur Tatar ve atletizmde Yasmani Copello Escobar bronz madalya almıştır. Yasmani, erkekler 400 metre engellide 3. olarak Türkiye'ye bu daldaki ilk madalyasını kazandırmıştır. Serbest stil 125 kiloda rakiplerini yenerek kariyerinin ilk olimpiyat altın madalyasına ulaşan Taha; ağır sıkllette 1996 Atlanta Olimpiyatları'nda altın madalyanın sahibi olan Mahmut Demir'den 20 yıl sonra Türkiye'ye altın madalya kazandırmıştır. 2016 Rio Olimpiyatları Öncesi Türk Sporunda bir takım ilkler gerçekleşmiştir. Jimnastik Branşında Erkekler kategorisinde 108 yıl sonra kota alınmıştır. Jimnastik Branşında Olimpiyat tarihimizde ilk defa ikinci bir kadın sporcu ile Olimpiyatlara katıldık. Binicilik Branşında 68

yıl sonra ilk defa olimpiyatlara katılım olmuştur. Eskrim Branşında 32 yıl sonra ilk defa olimpiyatlara katılım gerçekleşmiştir. Güreşte ilk defa 5 kadın sporcu ile olimpiyata katılım sağlanmıştır. Olimpiyat tarihimizde ilk defa Türk vatandaşı olmuş (29 sporcu) yabancı sporcu ile olimpiyata katılım olmuştur. Kürek Branşında Rio'ya ilk defa katıldık. İlk defa Yelken RS:X Rüzgar sörfünde kota alarak Rio'ya katıldık. İlk defa Modern Pentatlonda Olimpiyata katıldık. Atletizmde 4×100 bayrak takımımız, 1948 Londra'dan bu yana ilk kez Olimpiyata katıldı. Tenis Branşında ilk defa Olimpiyatlara katıldık. Olimpiyat oyunlarında ABD; 46 altın, 37 gümüş, 38 bronz olmak üzere 121 madalyayla genel sıralamada zirvede yer almıştır. ABD'nin ardından 27 altın, 23 gümüş ve 17 bronzla 67 madalyası bulunan Büyük Britanya, ikinci sırayı almıştır. 26 altın, 18 gümüş ve 26 bronz olmak üzere 70 madalyaya sahip Çin, üçüncü sıranın sahibi olmuştur. Ev sahibi Brezilya ise oyunları 7'si altın, 6'sı gümüş, 6'sı bronz, toplamda 19 madalyayla 13'üncü sırada bitirmiştir.

Tablo 1. Türk Sporcuların 2016 Rio, 2012 Londra ve 2008 Pekin Olimpiyatlarına katılım sayısı

Branş	2016 Rio Katılım Sayısı (21 Branş)	2012 Londra Katılım Sayısı (16 Branş)	2008 Pekin Katılım Sayısı (12 Branş)
Atıcılık	4	5	1
Atletizm	31	33	16
Boks	6	6	5
Bisiklet (2 kota)	2	3	1
Binicilik	1	-	-
Cimnastik	2	1	-
Eskrim	1	-	-
Badminton	1	1	-
Basketbol (Kadınlar)	12	12	-
Masa Tenisi	2	2	2
Modern Pentatlon	1	-	-
Okçuluk	2	1	2
Halter	4	9	6
Taekwondo	2	3	4
Tenis	1	-	-
Güreş	14	13	13
Yüzme	4	6	11
Yelken	6	5	6
Kano	1	-	-
Kürek	2	-	-
Judo	4	2	1
Voleybol	-	12	-
TOPLAM	103	114	68

Sarı hücredeki veriler bir önceki olimpiyata göre (katılım olarak) daha başarılı olduğumuz Branşlar

Tablo 2. Rio 2016 Olimpiyatında Türkiye'nin branşlardaki sporcu sayısı

Branş	Rio'ya giden Kadın sporcu	Rio'ya giden Erkek sporcu	Yarışan sporcu sayısı	Devşirme sporcu sayısı	Devşirme sporcu oranı %
Atıcılık	0	4	4	0	
Atletizm	12 -Y*11 (5)**	21 (10)	31	17	51,52
Badminton	1	0	1	0	
Basketbol	12 (1)	0	12	1	
Binicilik	0	1	1	0	
Bisiklet	0	2	2	0	
Boks		6	6	1	16,66
Cimnastik	1	1	2	0	
Eksrim	1	0	1	0	
Güreş	5 (1)	9 (1)	14	2	14,28
Halter	3	1(1)	4	1	25
Judo	3 (1)	1(1)	4	2	50
Kano	1(1)	0	1	1	100
Kürek	0	2	2	0	
Masa tenisi	1(1)	1(1)	2	2	100
Modern pentatlaon	1	0	1	0	
Okçuluk	1	1	2	0	
Tekvando	1	1	2	0	
Tenis	1	0	1	0	
Yelken	2	4	6	0	
Yüzme	3(2)	1	4	2	50
Toplam	49	56	103 (48 kadın 55 erkek)	29	%65

Türkiye'nin Olimpiyatlardaki Başarısı: Türkiye; Rio 2016'da madalya sayısı açısından Pekin 2008 ve Londra 2012'yi geride bırakırken katıldığı 21 olimpiyatın 18'inden daha başarılı bir sonuca ulaşmıştır. Toplam madalya sayımız 2008'de 8, 2012'de 4, 2016'da ise 8'dir. Önceki yıllara göre pek ilerleyemediğimiz görülmektedir (Tablo 3).

Tablo 3. Türkiye'nin son 9 olimpiyata (1984-2016) katılım sayısı ve madalya dağılımı

Olimpiyatlar	Katılım sayısı	Altın	Gümüş	Bronz	Toplam Madalya
1984	48	0	0	3	3
1988	50	1	1	0	2
1992	47	2	2	2	6
1996	54	4	1	1	6
2000	59	3	0	2	5
2004	66	3	4	4	11
2008	68	1	4	3	8
2012	114	1	2	1	4
2016	103	1	3	4	8

Madalya sayısı değil dereceyi dikkate alırsak Türkiye son iki olimpiyatta aynı dereceyi yapmıştır. Rio 2016'da 2000, 2004 ve 2008 olimpiyatlarına göre başarısızdır (Grafik 1).

Grafik 1. Türkiye'nin son 5 olimpiyattaki müsabık sporcu katılım sayısı, madalya ve derece durumu

Son olimpiyatta madalya sayımız 2012 olimpiyatına göre 2 kat yükselmesine rağmen derecemiz aynı kalmıştır. Olimpiyat 2012'ye katılan ülkelerden bazıları Türkiye'den daha fazla sporda ilerleme kayıt etmişlerdir.

Ekonomik Gelişmişlik Açısından

Dünyada kişi başına düşen milli gelirin en yüksek olduğu bazı ülkeler e bakıldığında kişi başına düşen milli gelir oranı Türkiye'nin çok düşük olduğu görülmektedir (Tablo 4). Ama En yüksek gözükten Norveç'in madalya durumu da düşüktür. En fazla madalya alan Amerika Birleşik Devletlerinin milli gelir oranı Norveç'in yaklaşık yarısı civarındadır. Milli gelir oranının düşük veya yüksek olması pek etkili değildir. Önemli olan spora ayrılan ödenek miktarıdır. Madalya sıralamasına göre Kişi başına düşen milli gelirin yüksek olduğu birçok ülkenin başarısız olduğunu söyleyebiliriz. Bu demektir ki başarı için gelir seviyesi yeterli bir kriter olarak görülemez. Kültürel anlamda da başarıyı istemek gerekir. Bu tablodaki bazı ülkelerin madalya sıralamasında başarısız olmaların etkileyen başka parametreler vardır. Örneğin genellikle nüfus açısından, siyasal açıdan vs küçük veya etkisiz olan ülkelerdir.

Tablo 4. Dünyada kişi başına düşen milli gelirin en yüksek olduğu bazı ülkeler

Ülke	Gelir (Dolar) *	Rio 2016 da sıralaması
Norveç	93.820	74
Katar	85.430	73
İsviçre	84.180	24
Lüksemburg	77.000	0
Avustralya	60.070	10
İsveç	57.810	29
Amerika Birleşik Devletleri (ABD)	54.960	1
Singapur	52.090	57
Hollanda	48.940	11
Avusturya	47.120	78
Birleşik Arap Emirlikleri (BAE)	43.170	79
Türkiye	9.950	41

<http://data.worldbank.org/country/TR?locale=tr>

Tablo 5. Rio 2016 Olimpiyatında ülkelerin aldıkları madalyaların ekonomi ve nüfus ile ilişkisi

Ülkeler	GSYİH(2015) milyar dolar	Madalya (eşdeğer) sayısı ve ekonomiyle ilişkisi (Rio 2016)			Madalya (eşdeğer) sayısı ve nüfusa ilişkisi (Rio 2016)		
		Alması gereken	Aldığı	Aldığı/alması gereken (%)	Alması gereken	Aldığı	Aldığı/alması gereken (%)
Türkiye	718	18	13	73	19	13	68
ABD	17,947	444	239	54	81	239	296
Japonya	4,123	102	73	72	31	73	232
Fransa	2,422	60	75	125	16	75	465
Almanya	3,356	83	85	102	20	85	415
Yunanistan	195	5	13	269	3	13	471
Çek Cum.	182	4	12	267	3	12	449
Slovakya	87	2	10	467	1	10	739
Bulgaristan	49	1	3	248	2	3	170
Romanya	178	4	7	159	5	7	131
Avustralya	1,340	33	56	169	6	56	944
Çin	10,866	269	138	51	348	138	40
Rusya	1,326	33	103	314	35	103	292
Finlandiya	230	6	1	18	1	1	74
İsveç	493	12	21	172	2	21	873
G. Kore	1,378	34	42	123	12	42	340
Brezilya	1,775	44	36	82	51	36	71
Meksika	1,144	28	8	28	31	8	26
Nijerya	481	12	1	8	46	1	2
Kenya	63	2	28	1785	12	28	241
İngiltere	2,848	70	142	202	16	142	897
Fiji	4	0	3	3031	0	3	1355
Mısır	330	8	3	37	21	3	14

1. Madalya Eşdeğeri Sayısı: Altın:3, Gümüş:2, Bronz:1 2. GSYİH Rakamları Kaynak: World Bank 2015

2015 yılı Dünya Bankası verilerine göre toplam dünya GSYİH'sı 73,4 trilyon dolardı. Yani ortalama olarak bir 'madalya puan' kazanmak için 40.4 milyar dolar GSYİH gerekiyor. Bu durumda Türkiye, 2015 GSYİH'sı temel alınır 18 madalya puan alması beklenirdi. Yani ulaştığımız ekonomik büyüklük açısından olimpiyat başarımız % 73'de kaldı. Aslında bu ilk bakışta pek de kötü gözüküyor. Buna karşılık, olimpiyatlarda İngiltere, Yunanistan, Çek Cumhuriyeti ve Bulgaristan gibi ülkeler ise ekonomik büyüklükten kaynaklanan spor potansiyellerinin 2- 2,5 katı madalya kazandı. Rusya yaklaşık 3 kat, Slovakya 4.7 kat ve Kenya ise harikalar ortaya koyarak kazanması gerekenin 17.8 katı madalya kazandı. Yaklaşık olarak kazanması gerekenin 30.3 katını kazanarak Fiji'de üstün başarı gösterdi. Bunun yanında Çin, Brezilya, Fransa, Almanya, Meksika, Mısır ve Japonya ise gerekli sonuçları alamayarak potansiyellerinin gerisinde kaldı. Bu durumda, ulaştığı ekonomik büyüklüğe göre Türkiye çok daha fazla madalya alabilirdi. Ekonomik gelişmişliğe (kişi başına gelir) göre yaptığımız hesaplamalar da Türkiye'nin, ulaştığı ekonomik gelişmişliğin gerektirdiği spor başarısını yakalayamadığını gösteriyor. Türkiye, ulaştığı ekonomik gelişmişliğe oranla sporda daha düşük performansa sahiptir. PISA skorlarının gösterdiği gibi, benzer durum eğitimde de mevcut. Türkiye PISA skorlarında kişi başına gelir seviyesinin gerektirdiğinin daha altında başarı gösteriyor (<http://www.dunya.com/kose-yazisi/2016-rio>). Ekonomik durum açısından bakıldığında başarımız düşük kabul edilmelidir.

Bir madalya için harcanan para: Olimpiyat yılı olduğu gerekçesiyle 2016 bütçesi biraz yüksek tutulmuştur. Bir olimpiyat sporcusu ortalama 8 yılda yetişiyor. 8 yıl boyunca emek sarf etmeniz gerekiyor. Bu 8 yıl ile 258 milyon 300 bin TL'yi çarparsanız, Türkiye'nin olimpiyatlar için harcadığı rakamı bulursunuz. $8 \times 258.300.000 = 2$ milyar 66 milyon 400 bin TL ediyor. Rio'da kaç madalya kazanmıştık? 1 altın, 3 gümüş, 4 bronz. Yani 8 madalya. 2 milyar 66 milyon 400 bin TL'yi, 8'e bölersek 258 Milyon 300 bin rakamı çıkar. Yani Türkiye Rio'da bir madalya için tam 258 Milyon 300 bin TL harcamıştır (Yatırımlar hariç).

Türkiye'nin ilk madalya elde ettiği 1936'da bu rakam 4 milyon lira düzeyindeydi. 2012 olimpiyatlarında Türkiye'nin bir madalya kazanmasının maliyeti 946 milyon lira olarak açıklanmıştır. Türkiye'nin son 4 yıllık olimpiyat dönemi (2012 için) için ülkede spora ayırdığı para 4.7 milyar lira düzeyinde gerçekleşmiştir (<http://www.aksam.com.tr/ekonomi>, <http://www.haberler.com/turkiye>).

Puan açısından: Tüm hesaplamaları yaparken altın madalya için üç, gümüş madalya için iki ve bronz madalya için bir puan vererek 'madalya puan' hesaplırsak Türkiye'nin 2016 Rio Olimpiyatları'nda toplam 13 madalya puanı aldığı ortaya çıkıyor. Rio'da tüm ülkelerin kazandığı toplam madalya puanı ise 1817'dir. Bu da Türkiye'nin aldığı puan %0,72 olduğu anlamına gelir. Yani alınan madalya puanlarının % 1'ini bile alamamıştır.

Nüfus sayısı açısından: Nüfusun madalya eş değer sayısına oranına bakarak değerlendirirsek: Toplam dünya nüfusu 2015 yılında 7.32 milyar ve alınan toplam madalya eşdeğer sayısı 1817 olduğuna göre, bir madalya eşdeğer sayısı için yaklaşık 4 milyon nüfus gerekir. Bu hesaplamaları tüm ülkelere göre yaptığımızda Fiji, rugby 'deki mucize başarısı ile nüfus düşüklüğüne rağmen 3 madalya eşdeğer sayısı olarak 2016 Rio Olimpiyatlarında üstün başarı gösterdi. Fiji'yi, alması gereken madalya eşdeğeri sayısının yaklaşık 9 katı başarı gösteren Avustralya, İngiltere ve İsveç takip etmiştir. Slovakya, alması gerekenin yaklaşık 7,4 katı, Fransa, Almanya, Yunanistan ve Çek Cumhuriyeti ise yaklaşık olarak 4,5 katı daha fazla başarı göstermiştir. Öte yandan, nüfus fazlalığına rağmen madalya eşdeğer sayısı kazanamayan Nijerya %2 ile en düşük sırada yer alırken, Türkiye, Finlandiya, Çin, Meksika ve Mısır gibi ülkelerle birlikte potansiyelinin altında kalmıştır (<http://www.dunya.com/kose-yazisi/>). Nüfus oranına göre de başarımız düşük kabul edilebilir. Nüfusa oranla tablo iç karartıcıdır. Türkiye'nin nüfusu 78 milyon 100 bine ulaşmıştır. Rio'da aldığımız 8 madalyayı hesaplırsak Türkiye'de 9 milyon 762 bin 500 kişiden biri bir olimpiyat madalyası kazanabiliyor(<http://www.aksam.com.tr/ekonomi>). Gelin diğer ülkelerin rakamlarına bakalım:

Tablo 6. Rio 2016 Olimpiyatında ülkelerin kişi başına düşen madalya sayısı

Ülke	Nüfus	Madalya	Kişi
ABD	332 milyon	121	2,6 milyon
Britanya	64 milyon	67	955 bin
Çin	1,3 milyar	70	19 milyon
Rusya	145 milyon	56	2,5 milyon
Almanya	85 milyon	42	2 milyon
Japonya	130 milyon	41	3,2 milyon
Fransa	70 milyon	42	1,6 milyon
Güney Kore	55 milyon	21	2,6 milyon
İtalya	60 milyon	28	2,1 milyon
Avustralya	25 milyon	29	862 bin
Türkiye	78 milyon 665 bin	8	9 milyon 833 bin 125

Tablodaki sporcu sayılarına baktığımızda; Türkiye'de faal sporcu sayısı 3.5 milyona ulaşmışken, futbol hariç olimpik sporlarda bu rakam 296 bin 115'dir. Bu sayı kelimenin tam anlamıyla içler açıcıdır. Bu sayı nüfusumuzun 0.9'una tekabül ediyor. Sporda gelişmiş ülkelerde bu % 3 ile %6.5 arasındadır. Dünya ortalaması ise %2 ile %3 arasındadır. Sözün özü, spor yapmıyoruz. Nüfusumuza göre yok denecek kadar az faal sporcumuz bulunmaktadır. Daha da önemlisi bazı branşlarda olimpik sporcu yetiştiremiyoruz. Sporcularımıza en büyük eksiklik nedir diye sorduğumuzda boksörler, güreşçiler hep bir

ağızdan “Antrenman partneri bile bulmakta zorlanıyoruz” diyor. Oysa pek çok ülke oyunlara bir sporcu havuzundan oyuncu seçip geliyor. Ülkemizde böyle bir alternatif olmadığı için devşirme sporculardan medet umulmuştur.

Türk Kökenli Cumhuriyetler ile Karşılaştırma

Tablo 7. 2016 Rio Olimpiyatlarında Madalya alan Türki Cumhuriyetler ile Türkiye'nin Karşılaştırılması

	Rio 2016 madalya sayısı	Nüfus	Madalya başına düşen kişi sayısı	GSMH-Kişi başı	Okuryazar oranı
Türkiye	8	78.665.000	9.833.125	9.950	%95
Kazakistan	17	17.544.000	1.032.000	11.580	%99
Özbekistan	13	31.299.000	2.407.615	2.150	%99
Azerbaycan	18	9.651.000	536.166	6.560	%99

(<http://www.uis.unesco.org/DataCentre>)

Türki Cumhuriyetlerin hem nüfus, hem kişi başına düşen GSMH'la hem de okuryazar oranları çıkarılmıştır. Özbekistan'ın kişi başına düşen GSMH'sı en düşük ülke olmasına rağmen okur, yazar oranı en yüksek ülke konumundadır. Rio Olimpiyatlarında bir önceki olimpiyata göre madalya sayısını % 300 artırarak büyük mesafe kat etmiştir. Türkiye dışındaki üç ülkenin toplam nüfusu 58.494.000 iken aldıkları toplam madalya sayısı 48'dir. Nüfusları Türkiye nüfusunun yaklaşık 2/3'ü iken 48 madalya almışlar. Bu oranlama ile Türkiye'nin Türk ülkelerine göre başarılı kabul edilmesi için en az yaklaşık 60 civarı madalya alması gerekir. Yani aldığı toplam madalyanın 7-8 katı daha madalya almalıdır.

Tablo 8. Son 5 Olimpiyatta Türki Cumhuriyetlerin Madalya Dağılımı

Olimpiyat tarihleri	Türkiye	Kazakistan	Özbekistan	Azerbaycan	Kırgızistan
2016	8	17	13	18	0
2012	4	13	3	10	0
2008	8	13	6	7	2
2004	11	8	5	5	0
2000	5	7	0	3	1

Azerbaycan'da, Kazakistan'da istikrar göze çarpmaktadır. Özbekistan'ın ise istikrarlı yükselişi 2012 Londra'da bozulmuş ancak bir sonraki olimpiyatta madalya sayısını 10 tane birden artırmıştır. Türkiye'de istikrarlı bir durum yoktur.

2016 Rio Olimpiyat Oyunları'ndaki ülkelerin madalyaları:

Tablo 9. Rio 2016'da altın madalya sıralamasını ilk 21'de tamamlayan ülkeler

Derece	Ülke	Altın	Gümüş	Bronz	Toplam
1	ABD	46	37	38	121
2	Büyük Britanya	27	23	17	67
3	Çin	26	18	26	70
4	Rusya	19	18	19	56
5	Almanya	17	10	15	42

6	Japonya	12	8	21	41
7	Fransa	10	18	14	42
8	Güney Kore	9	3	9	21
9	İtalya	8	12	8	28
10	Avustralya	8	11	10	29
11	Hollanda	8	7	4	19
12	Macaristan	8	3	4	15
13	Brezilya	7	6	6	19
14	İspanya	7	4	6	17
15	Kenya	6	6	1	13
16	Jamaika	6	3	2	11
17	Hırvatistan	5	3	2	10
18	Küba	5	2	4	11
19	Yeni Zelanda	4	9	5	18
20	Kanada	4	3	15	22
21	Özbekistan	4	2	7	13

Tablo 10. Rio 2016'da altın madalya sıralamasını 22-41 arasında tamamlayan ülkeler

Derece	Ülke	Altın	Gümüş	Bronz	Toplam
22	Kazakistan	3	5	9	17
23	Kolombiya	3	2	3	8
24	İsviçre	3	2	2	7
25	İran	3	1	4	8
26	Yunanistan	3	1	2	6
27	Arjantin	3	1		4
28	Danimarka	2	6	7	15
29	İsveç	2	6	3	11
30	G. Afrika	2	6	2	10
31	Ukrayna	2	5	4	11
32	Sırbistan	2	4	2	8
33	Polonya	2	3	6	11
34	Kuzey Kore	2	3	2	7
35	Belçika	2	2	2	6
36	Tayland	2	2	2	6
37	Slovakya	2	2		4
38	Gürcistan	2	1	4	7
39	Azerbaycan	1	7	10	18
40	Belarus	1	4	4	9
41	Türkiye	1	3	4	8

Türkiye aldığı madalya sıralamasında 41. Sırada yer almaktadır

İlk 21 ülke arasında ilk sırada Amerika Birleşik Devletleri (ABD), ikinci sırada Büyük Britanya, 3. Çin ve 4. Rusya yer almaktadır. Türkiye ilk 21 ülke arasında yer alamamıştır. Türkiye ancak 4 ve daha fazla altın madalya aldığı takdirde ilk 21 ülke arasına girebilirdi. Bu listede Fransa, İtalya ve İspanya bulunmaktadır. Bu ülkeler Akdeniz oyunlarında mücadele etmektedirler. Akdeniz oyunları olimpiyatlardan genelde 2 yıl sonra bir Akdeniz ülkesinde yapılmaktadır. 17. Akdeniz oyunları 2013 yılında yapıldığı için 18. Akdeniz oyunları İspanya'nın Tarragone kentinde 2017 yılında yapılacaktır. 17. Akdeniz oyunlarında (Mersin) İtalya birinci olurken Türkiye ikinci olmuştur. Fransa'nın üçüncü olduğu madalya sıralamasında İspanya dördüncü, Mısır ise beşinci olmuştur. 2016 Rio olimpiyatında Fransa İtalyanın önünde yer aldığından muhtemelen 18. Akdeniz oyunlarında da bu durumunu koruyacaktır. İspanya ev sahibi ülke olduğu için avantajlı konumdadır. Bu nedenle Türkiye'nin 18. Akdeniz oyunlarında ilk üç sırada yer alması çok zor görülecek bir durumdur. Türkiye'nin Olimpiyatlardan 2 yıl sonra yapılacak olan Akdeniz oyunlarında ilk 3'e girme şansının pek olmadığını söyleyebiliriz.

Tablo 11. Rio 2016'da madalya sıralamasında 41 den sonraki ülkeler

	Ülke	Altın	Gümüş	Bronz	Toplam		Ülke	Gümüş	Bronz	Toplam
42	Ermenistan	1	3		4	65	Bulgaristan.	1	2	3
43	Çek Cum.	1	2	7	10	66	Venezuela	1	2	3
44	Etiyopya	1	2	5	8	67	Hindistan	1	1	2
45	Slovenya	1	2	1	4	68	Moğolistan	1	1	2
46	Endonezya	1	2		3	69	Burundi	1		1
47	Romanya	1	1	3	5	70	Filipinler	1		1
48	Bahreyn	1	1		2	71	Grenada	1		1
49	Vietnam	1	1		2	72	Katar	1		1
50	Taipei	1		2	3	73	Nijer	1		1
51	Bağımsız	1		1	2	74	Norveç		4	4
52	Bahamalar	1		1	2	75	Mısır		3	3
53	Fildişi Sahili	1		1	2	76	Tunus		3	3
54	Fiji	1			1	77	İsrail		2	2
55	Kosova	1			1	78	Avusturya		1	1
56	Porto Riko	1			1	79	BAE		1	1
57	Singapur	1			1	80	Dominik		1	1
58	Tacikistan	1			1	81	Estonya		1	1
59	Ürdün	1			1	82	Fas		1	1
60	Malezya		4	1	5	83	Finlandiya		1	1
61	Meksika		3	2	5	84	Moldova		1	1
62	Cezayir		2		2	85	Nijerya		1	1
63	İrlanda		2		2	86	Portekiz		1	1
64	Litvanya		1	3	4	87	Trinidad T.		1	1

Antrenör sayısı: Federasyonların sporcu ve antrenörleri konusunda sıkıntıları vardır. Çoğunluğunun faal sporcu sayıları ülke potansiyelinin çok altındadır. Bazı federasyonların üst düzey antrenörleri yok denecek kadar azdır. Üst düzey donanıma sahip olmayan antrenörlerin milli takımlarda uluslararası arenalarda başarılı olmaları çok zor olsa gerek. Neticede performans sporunda beklenen hedeflere ulaşamamaktadır (SK). 296 bin 115 faal sporcuyla eğiten antrenör sayısı. Bu sayı (361) 5. kademeyi yani en üst derece antrenörleri tanımlıyor. Bu rakamın yarısından fazlasını da basketboldaki antrenörler oluşturuyor. 323 adet 5. kademe antrenörü var basketbolun. Bazı branşlarda ise rakamlar gördüğümüz gibi sıfırdır.

Tablo 12. Türkiye’de spor branşları, faal sporcu sayıları ve 5. Kademe antrenör sayıları

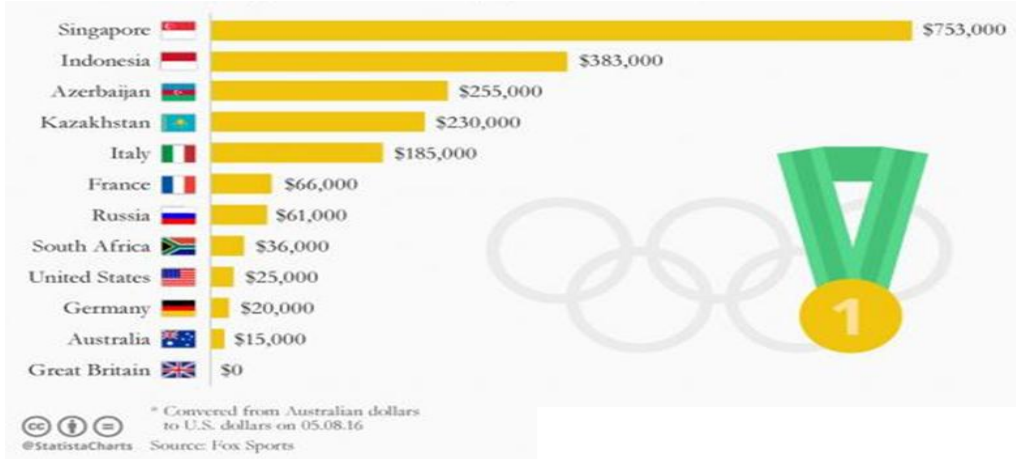
Branş	Para (TL)	Faal sporcu	5. kademe Antrenör sayısı
Atıcılık	5,5 milyon	2.644	5
Atletizm	28 milyon	19.496	40
Badminton	6 milyon	11.590	4
Basketbol	23 milyon	3.545	323
Binicilik	6 milyon	768	0
Bisiklet	16 milyon	3.558	0
Boks	9 milyon	14.510	24
Jimnastik	9 milyon	11.614	24
Judo	11 milyon	15.709	30
Eskrim	3,7 milyon	2.316	0
Golf	16 milyon	590	0
Güreş	30 milyon	20.620	46
Halter	6,5 milyon	1979	4
Hentbol	4 milyon	18.717	40
Hokey	4,5 milyon	1919	0
Kano	5 milyon	1300	0
Kürek	5,5 milyon	592	1
Masa Tenisi	3,8 milyon	16.038	0
Modern Pentatlon	1,5 milyon	1311	0
Okçuluk	3,2 milyon	5.452	4
Ragbi	1 milyon	2.621	0
Sutopu	4,5 milyon	2.278	0
Tekvando	16 milyon	49.239	65
Tenis	5 milyon	4.609	2
Triatlon	1,5 milyon	1231	0
Voleybol	16 milyon	52.244	18
Yelken	7 milyon	4.405	0
Yüzme	10 milyon	25.221	1

Bağımsız Spor Federasyonları bütçelerinin önemli bölümünü yurt içi ve yurt dışı yarışmalar ile açılan kamp giderlerine ayırmaktadırlar.

Federasyonların 2013 yılı bütçe rakamlarına bakıldığında toplam gelirlerinden eğitim için %2.18, alt yapı için ise %12.65 (toplam %14.83) oranında harcama yapıldığı tespit edilmiştir (İmamoğlu, 2015, sgm.gsb.gov.tr/Sayfalar/283/281/dokumanlar.aspx).

Ödül sistemi: 03.11.2010 tarih ve 27748 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanan “Spor Hizmet ve Faaliyetlerinde Üstün Başarı Gösterenlerin Ödüllendirilmesi Hakkında Yönetmelik” 5.maddesi şu şekildedir: Olimpiyat ve paralimpik oyunlarının ferdi müsabakalarında; Birinci olan sporcuya en fazla 1000 adet, ikinci olan sporcuya en fazla 600 adet, üçüncü olan sporcuya en fazla 300 adet cumhuriyet altını karşılığı Türk Lirası ödül verilebilir. Ayrıca olimpiyat ve paralimpik oyunlarının takım sporlarında; takımın birinci olması halinde her sporcuya en fazla 500 adet, takımın ikinci olması halinde her sporcuya en fazla 300 adet, takımın üçüncü olması halinde her sporcuya en fazla 150 adet cumhuriyet altını karşılığı Türk Lirası ödül verilebilir hükmü mevcuttur (<http://www.mevzuat.gov.tr>). Ödül yönetmeliği 2013 yılında değiştirilerek bu halini almıştır. Eski yönetmeliğe göre Olimpiyat ve Paralimpik Oyunları'nın ferdi ve takım müsabakalarında dereceye girenlere verilen ödül miktarları,

birincilerde yarıya indirilmiştir. İkinci ve üçüncülerde verilen ödül miktarlarında ise indirim oranı yüzde 50'den fazla olmuştur (<https://www.rio2016.com>). Türkiye'nin ödül olarak verdiği para ferdi sporlarda altın için 274 bin dolar, Gümüş için 164 bin dolar ve bronz için 82 bin dolar olarak yüksek bir rakama tekabül etmektedir. Grafik 2'de bazı ülkelerin altın madalya için verdikleri miktarlara bakıldığında Türkiye 3. sıraya gelmektedir.

Grafik 2. Rio'da Madalya Alan Bazı Ülkelerde Altın Madalya için Önerilen Miktarlar (<http://www.independent.co.uk/sport/olympics>).

Türkiye'de Federasyonların ivedi şekilde 2016-2020 ve 2023 için hem yüksek performans hem de sporun tabana yayılması ile ilgili uygulanabilir ve sürdürülebilir stratejik planlarını, performans program ve bütçe projeksiyonlarını tamamlamaları ve var olanları da günün koşullarına uygun hale getirmek için gözden geçirmeleri gerekmektedir (İmamoğlu, 2015).

Devşirme sporcular: Rio olimpiyatında Türkiye 29 devşirme sporcu ile temsil edilmiştir (<http://www.haberturk.com/spor/2016-rio-olimpiyatlar>).

Tablo 13. Rio 2016'da Türkiye'nin madalya alan sporcuları, branşlar ve dereceleri

Madalya	Sporcu	Spor	Disiplin	Madalya
1 Altın	Taha Akgül	Güreş	Erkekler serbest 125 kg	Altın
2 Gümüş	Selim Yaşar	Güreş	Erkekler serbest 86 kg	Gümüş
2 Gümüş	Rıza Kayaalp	Güreş	Erkekler grekoromen 130 kg	Gümüş
2 Gümüş	Daniyar İsmayilov	Halter	Erkekler 69 kg	Gümüş
3 Bronz	Yasmani Copello Escobar	Atletizm	Erkekler 400 m engelli	Bronz
3 Bronz	Cenk İldem	Güreş	Erkekler grekoromen 98 kg	Bronz
3 Bronz	Soner Demirtaş	Güreş	Erkekler serbest 74 kg	Bronz
3 Bronz	Nur Tatar	Tekvando	Kadınlar 67 kg	Bronz

Olimpiyat tarihinde halter, güreş, boks, tekvando, judo ve atletizmin dışında hiçbir branşta madalya kazanamadık (Turker,2016). Tabloya baktığımızda madalyaların 5'ini güreşçiler almıştır. Atletizmde 16 tane devşirme sporcudan bir bronz madalya alınması kötü bir sonuç olarak görülebilir. Halterde devşirme bir sporcu gümüş madalya almıştır. Türkiye'de yetişen sporcuların madalya aldığı federasyon sayısı 2'dir. 21 katılımlı federasyondan 2'sinin devşirme sporcularla ve 2'sininde Türkiye'de yetişmiş + devşirme (güreşteki madalyalarımızdan 1'i de devşirme sporcu) sporcularla madalya alması herhâlde başarı olarak

kabul edilemez. İsteyen federasyon istediği yabancı sporcu devşirememelidir. Belirli bir kriter getirilmelidir. Kaliteli, genç ve bir üst seviyeye çıkaracak sporcu devşirilebilir. Branşlar itibari ile kota alan yabancı uyruklu Türk vatandaşı sporcularımıza baktığımızda başı Atletizm Branşı çekmektedir.

Yabancı sporcu ithal gerekçesi: Mevcut spor yönetiminde geçerli tek enstrüman Rio Olimpiyatlarına kalabalık bir sporcu kafilesi ile gidebilmek için her yol mubah anlayışıdır. Yani yabancı sporcu ithalatıdır. Yabancı sporcuları çıkarır isek kota aldığımız sporcu sayımız 53 civarında, Yani 2012 Londra Olimpiyatlarına katılım sayısından 42 sporcu daha azdır (<http://www.dunya.com/kose-yazisi/2016>). Günü kurtarmak için kucak açtığımız 29(28) devşirme sporcudan sadece 3'ü kürsüye çıkmıştır. Londra 2012'ye Türkiye 114 sporcu ile katılırken, bunların 10'u devşirmeydi. Bir önceki olimpiyattan 4 yıl sonra sporcu sayısı düşerken, devşirme oranı artmıştır (<http://amkspor.sozcu.com.tr/2016>). Devlet başarılı sporcuları korumak zorundaysa Rio'ya giden sporcuların % 28'i neden devşirme ve bunun sorumlusu kim ve bu sporculardan birinin altın madalya almasının ne anlamı olacak? Bütün bunları birilerinin açıklaması gerekir. Çünkü bu kulüp bazında değil milli bazda bir organizasyon. 76 milyonluk ülkede ve 17 milyon ilköğretim ve ortaöğretim öğrenci kitlesine sahip bir ülkede, devlet ve federasyonlar yukarıda belirtilen görevleri niye yapmıyorlar? Federasyonlar niye işin kolayına kaçarak devşirme sporcular kolaylığı ile hiçbir emek sarf etmiyorlar? Bu devşirme yöntemi ile artık kimsenin sporcu yetiştirme diye bir derdi olmaz ve artık bu çok lüks bir hamle olarak gelmeye başlar. Sporun tüm branşları cari açığı tetikleyen alandır ve cari açığın karşılığında başarı ve kalite olmadığı gibi bu cari açık nedense kişilere yarıyor!. 60 tane federasyon içinde inceleme yapılarak, başkanların performansları kendi yönetmeliğindeki kuruluş amaçlarını gerçekleştirenlerin ön plana çıkartılması gerekmektedir. Ya da yeni oluşumların önünü açmak gerekir. Kendi alanlarında çok başarılı olan ve siyasi beklentilere değil, sporun kendi dinamiklerine hizmet eden ve yönetmeliklerini sonuna kadar sahip çıkan tüm federasyonlara sahip çıkılması gerekmektedir, ya da böyle kişiler seçilecekse engel olunmamalıdır. Bu işin boyutu siyaset üstüdür (Gülhan,2016).

Sonuç ve Öneriler

Sonuç olarak Türkiye Rio 2016 yaz olimpiyatlarında istenilen başarıyı yakalayamamıştır. Hem ekonomik açıdan hem de nüfus açısından mevcut potansiyelinin altında kalmıştır. Devşirme sporculardan da umduğunu bulamamıştır.

Bu çerçevede şu öneriler getirilebilir;

Spor bürokrasisinde yapısal bir takım değişiklikler yapılmalıdır.

Türkiye'de spor kültürü ve idaresini yükseltmek gerekir. Devşirme sporculardan çok kendi sporcularını geliştirmeye yönelik çalışmalar içerisinde olmalıdır.

Bazı branşlarda hem alt yapıya, hem üst yapıya yurt dışından antrenör getirilebilir. Bu antrenörler hem sporcuları hem de yerli çalıştırıcıları eğitmelidir.

Olimpik sporcu yetiştirme merkezleri yaygınlaştırılmalı ve sorunları çözümlenmelidir.

Sporcu yetiştirme görevi federasyonlar ve kulüpler ile işbirliği içinde yapılmalıdır.

En alt yaş gruplarından başlayarak elit sporcu ve potansiyel elit sporcular için bir havuz sistemi oluşturulmalıdır.

2020-2024 yılları ve sonrası için sürdürülebilir bir performans takip sistemi hazırlanmalı ve takip edilmelidir.

Yabancı ve Türk spor bilim adamları işbirliği içinde çalışmalıdır.

KAYNAKÇA

Gülhan M (2016). <http://www.sporbartin.com/devsirdik-mi-devsirildik-mi-muslum-gulhanin-kaleminden/>

İmamoğlu O, (2015). Türkiye'deki Bağımsız Spor Federasyonlarının İdari, Mali, Sportif Ve Sosyal Hedefler Yönünden İncelenmesi, Multidisiplinary 1 st. ICHES International Congress on Sports Education and Health Sciences, 1-3 Mayıs

Sportif federasyonları değerlendirme ve Geliştirme Üst çalışmaları, 2012-2014

Sportif Değerlendirme ve Geliştirme Kurulu Rapor - 1, <https://sgm.gsb.gov.tr/Sayfalar/283/281/dokumanlar.aspx>

Türker A, (2016) Rio masalı! aturker@htgazete.com.tr

Yülek M. <http://www.dunya.com/kose-yazisi/2016-rio-olimpiyatlarindaki-performansimiz/329878>

<http://amkspor.sozcu.com.tr/2016/07/20/rio-2016da-devsirme-guc-509430/>

<http://www.aksam.com.tr/ekonomi/bir-olimpiyat-madalyasinin-maliyeti-946-milyon-lira--141964h/haber->

<http://data.worldbank.org/>

<http://www.haberler.com/turkiye-nin-spor-butcesi-madalyanin-maliyeti-3977643-haberi/>

<http://www.hurriyet.com.tr/odul-yonetmeliginde-degisiklik-yapildi-25370963>

<http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/3.5.2010956.pdf>

<https://www.rio2016.com/en/medal-count-country?rank=total>

http://sosyal.hurriyet.com.tr/yazar/mehmet-arслан_173/1-madalyaya-258-milyon-tl_40205467

<http://www.independent.co.uk/sport/olympics/news/rio-2016-olympics-money-athletes-medals-a7195011.html>

<http://www.haberturk.com/spor/2016-rio-olimpiyatları/haber/1285869-turkiyeyi--temsil-eden-3-devşirme-sporcu>

<http://www.uis.unesco.org/DataCentre/Pages/global-ranking.aspx> ,
<http://data.worldbank.org/country/TR?locale=tr>.